

համար տաճար կը դիմէ, հակառակ իր բարեպաշտութեան, կը մերժուի. ան տխրութեամբ համակուած՝ կ'ուզէր անապատ քաշուիլ և առանձնանալ: Ինքը Երուսաղէմացի էր և Յուզայի ցեղէն. հարուստ էր և ունէր բազմաթիւ հօտեր: Հրեշտակը անապատին մէջ աւետեց Յովակիմայ Ս. Կուսին ծնունդը. միևնոյն ներշնչմամբ լեցուած՝ Աննան ալ անոր կ'սպասէր տաճարին դրան առջև. ամբողջեան և անդաւակութեան նախատինքը այլևս վերցուած էր անոնցմէ:

Երուսաղէմի և չրջակայից մէջ գտնուած վանքեր ու եկեղեցիներ ընդհանրապէս կառուցուած են Քրիստոսի Տնօրինական Ս. Տեղերու և կամ մարտիրոսներու դամբարաններուն ու սրբոց փոխադրուած նշխարներուն ամփոփուած տեղերուն վրայ: Յակոբու նախաւեճարանը, թէև եկեղեցին վաւերական չէ նկատած ու մերժած է զայն, բայց ինչպէս կ'երևի քրիստոնէական հնախօսութեան պատմութենէն, նախնի քրիստոնէայք օգտուած են այդ անվաւերականին ինչ ինչ հատուածներէն, որոնց պատմուածքները ունեցած են իրենց շինիչ կողմերը, ու անոնք անվարտն օգտուած են անոնցմէ ու համաձայն անոնց իմաստներուն եկեղեցիներ ու վանքեր ալ հաստատած են. այս պարագան անժըխտելի է պատմականօրէն: Մենք ասկէ յառաջ գրած ենք այս մասին ու հաստատած ենք «Հայոց Ս. Աստուածակի վանքը, Բերդեհեմի ձանապարհին վրայ» հատուածին մէջ (տեսնել աշխատութեանս էջ 6-12), ինչպէս նաև Տարեի մեր յօդուածը, Ս. Գրոց անվաւերական գրեւակի անուամբ, 1928, էջ 111-20, և պարզած ենք թէ նոյն անվաւեր գրուածքներն ալ ներշնչած են նախնի քրիստոնէաները կառուցանելու վանքեր և եկեղեցիներ: Քողիբայի վանքը այդ կարգի վանքերէն մին է և շատ հին ժամանակներու մէջ կառուցուած: Երիքովի ճանապարհին վրայ՝ Ս. Կուսի հօր Ս. Յովակիմայ առանձնացած անապատն էր Քողիբան: Յովակիմ քանի որ Երուսաղէմացի էր, անկասկած ան մեկնած էր Երիքովի ուղղութեամբ: Ը. դարու եպիսկոպոս մը, Յովնանեկու Եւփեայ, իր մէկ քարոզին մէջ այս պարագան կը յիշէ ու կը խօսի Աւետարան Յովակիմայ կոչուած տօնին վրայ, որ բիւզանդացւոց օրերուն հաստատուած տօնախմբութիւն մըն էր, ու ան չի կրկնէր Յովակիմայ առանձնացած տեղւոյն նկատմամբ յիշուած անապատ բառը, այլ կուտայ անոր նաև շեռ բառը. վասն զի Քողիբայի գիրքին համար